

Neodgovorne grožnje

Na zadnjem vsedržavnem kongresu li-
beralne stranke Italije je bila, v sicer sko-
raj prazni dvorani, kakor se opravičujejo
odgovornejši predstavniki, sprejeta resolu-
cija, ki zahteva iskanje možnosti za vrni-
tev Italiji nekaterih istrskih ozemelj ob
predvidenem skorajšnjem razpadu Jugosla-
vije. Pobudo utemeljujejo z domiselno te-
zo, da sta Osimski sporazum podpisali Ita-
lija in Jugoslavija. Ob izginotju ene pod-
pisnice, to je Jugoslavije, pa naj bi druga
stran ne bila več vezana na pogodbo. Stvar
bi lahko bila tudi nepomembna, kajti nekaj
prenapetosti lahko najdeš v vsaki italijan-
ski stranki. Mislovci so seveda skoraj uža-
ljeni, ker jih je nekdo prehitel in sedaj hi-

Rafko Dolhar

tijo nadoknaditi zamujeno s pobudami, za
katere zvemo s plakatov. Za to jim seveda
pridejo prav tudi deske, ki so sicer name-
njene skorajšnjemu referendumu. Resolu-
cija sama je imela za posledico nasprotni
izjavi strankinega vsedržavnega tajnika in
tudi italijanskega ministrskega predscdni-
ka, ki se ga stvar še kako tiče, saj spada-
jo liberalci v vladno večino.

Dovolj zaskrbljujoče pa je, da se na isto
temo, z istimi idejami vrača liberalni posla-
nec in načelnik obrambne komisije ita-
lijskega parlamenta Costa, torej predsed-
nik državne ustanove. Mislim, da bi mo-
ral vsaj zunanji minister De Michelis, ki
se že tako rad vmešava v jugoslovanske
notranje zadeve, zavzeti natančno stališče.

Italijanska publika, predvsem pa ita-
lijski politiki bi se morali zavedati, da je
čas Dannunzijeve od velikega Dučija in-
spiriranih avantur že zdavnaj konec. Pa tu-
di izkušnje z razglasitvijo Ljubljanske po-
krajine z vsem, kar je temu sledilo, bi jih
moralo nekaj naučiti. Pa se zdi, da jih ni.

Vsekakor gre postaviti nekaj pik na i.
Italijanski politiki bi morali predvsem ve-
deti, da tudi morebitni razpad sedanje Ju-
goslavije še ne pomeni pravice do svobod-
nega plenjenja njenega sedanjega ozemlja.
Predvsem gre pibiti, da so sedanje repu-
bliške enote, začenši s slovensko, suverene
lastnice svojega ozemlja in torej jamstvo
za njegovo celovitost, ki jo bodo vsekakor
znale braniti. Da bi pa razpad Jugoslavije
dal pravico za izničenje Osimskega spora-
zuma, je res za lase potegnjena ugotovi-
tev. Predvsem pa naj se zavedajo tegale:
če velja ozemeljska nezaščitenost za istr-
sko ozemlje, velja tudi vsaj za bivšo Cono
A neuresničenega Tržaškega ozemlja.

dalje na 2. strani ■

Za učinkovitejšo politiko Slovencev v Italiji

Zgodovinske spremembe, katerim smo
priča na svetovnem in še posebej na ev-
ropskem političnem prizorišču, narekujejo
tudi Slovence v Italiji, da temeljito pre-
mislimo svoj položaj, da ocenimo prehoje-
no pot in uskladimo svoj korak z zahteva-
mi novega časa, pa tudi z doslej neslute-
nimi možnostmi, ki jih odpira.

Če smo Slovenci v Italiji marsikaj do-
segli na kulturnem in gospodarskem pod-
ročju, in to zlasti na Tržaškem in Gori-
škem, a v zadnjih časih tudi na Videm-
skem, je po drugi strani naš temeljni pravi-
ni status še vedno nedorečen in s tem ved-
no bolj vprašljiv, povrh pa smo priča ne-
nehnim poskusom krčenja pravic, ki nam
jih je vendarle uspelo uveljaviti, kakor tu-
di sprejemanju ukrepov, ki ne upoštevajo
naših zakonitih zahtev in koristi, če jih že
ne teptajo. Dolga desetletja zama čakamo
na globalni zaščitni zakon, ki naj bi bil v
skladu z današnjimi evropskimi standardi,
in še tisto, kar nam v tem pogledu od časa
do časa napovedujejo osrednje državne ob-
lasti, nas prej vznemirja, kot pa navdaja z
upanjem. Medtem smo zabeležili napade na
rabo slovenščine v tržaških rajonskih svet-
tih in na dvojezične osebne izkaznice v
tržaških okoliških rajonskih svetih in na
dvojezične osebne izkaznice v tržaških o-

koliških občinah, nova razlaščenja sloven-
ske zemlje, sprejemanje urbanističnih in
drugih normativov, ki prezirajo našo spe-
cifico, itd. Vse to objektivno večja asimila-
cijski pritisk na našo skupnost, ki že tako
izgublja na življenjski moči zaradi sploš-
nejših demografskih gibanj.

Vzrokov za naš nezadovoljivi položaj je
brez dvoma več, prav gotovo pa jih je tre-
ba iskati tudi v dokajšnji neučinkovitosti
dosedanje politike Slovencev v Italiji. To
politiko označuje razkisanost naše narod-
ne skupnosti, ki ni nikoli mogla ali znala
polno vzpostaviti povsem demokratičnih
odnosov v svojem notranjem življenju, po-
zna pa množični pojav vključevanja v vse-
državne politične stranke, in povrh zlasti
še v takšne, ki so bile zavezane danes po-
vsem preživelim ideologijam. Razkol v ita-
lijanski partiji je ravno na tem področju
prinesel nove delitve.

Cas je, da Slovenci v Italiji krenemo na
drugačno pot. Svoje napore za učinkovitej-
šo politiko moramo usmeriti v krepitev sa-
mostojnega političnega nastopanja, kakor
tudi v krepitev enotnosti, ki naj bi bila
plod in hkrati predpostavka dozorelega po-
litičnega pluralizma. Da je to pravilna in
vsekakor uspešnejša smer, nam dokazuje-

dalje na 2. strani ■

Stolnica sv. Justa v Trstu — Koncert ob 400-letnici skladatelja Jakoba Gallusa

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 26. maja, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska; 10.00 Mladinski oder: »Glavne osebe na potepu« (Pavle Zidar); 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 V studiu z vami: Joži Peterlin; 17.00 Šport in glasba; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 27. maja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Alberto Moravia: »Prezir«, bralni roman; 11.45 Slovenska lahka glasba; 12.40 Akademski pevski zbor France Prešeren iz Kranja; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Gospodarska problematika; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Veselo na otroškem valu«; 17.00 Poročila in kulturna kronika.

■ TOREK, 28. maja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.30 Jaz, Mikula-letič; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Alberto Moravia: »Prezir«, bralni roman; 11.40 Slovenska lahka glasba; 12.40 Akademski pevski zbor France Prešeren iz Kranja; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Pesniške podobe; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SREDA, 29. maja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Alberto Moravia: »Prezir«, bralni roman; 11.40 Slovenska lahka glasba; 12.40 Akademski pevski zbor France Prešeren iz Kranja; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Na goriškem valu; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Na goriškem valu; 16.00 Glasbena kronika s Hrvaškega; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Slovenska literatura na stičišču z italijanskim svetom; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 30. maja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Slovensko denarništvo v Trstu; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Alberto Moravia: »Prezir«, bralni roman; 12.00 Spoznavajmo Slovenijo; 12.40 Akademski pevski zbor France Prešeren iz Kranja; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 16.00 Moški zbor Slava Klavara iz Maribora in mešani zbor Obala iz Kopra; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Četrtrkova srečanja: Trst je klic; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PETEK, 31. maja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.30 Človek v mejnih situacijah; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.40 Alberto Moravia: »Prezir«, bralni roman; 12.40 Zborovska glasba; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček: »Otroški knjižni sejem«; 14.30 Od Milj do Devina; 16.00 Pianist Enrico Rosado (Portugalska); 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Kulturni dogodki; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 1. junija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Simfonični orkester RTV Slovenija vodi Antonu Nanut; baritonist Josip Lešaja; 12.00 Alberto Moravia: »Prezir«, bralni roman; 12.15 Režija in Kanalska dolina; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Nediški zvon; 16.00 Ekspresionizem v slovenski glasbi: Marij Kogoj; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Vittorio Tivoli: »Horizont nič«, enodejanka; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

NOVI LIST

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »NOVI LIST« - Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, števil. 157.

Uredništvo: Martin Breclj, Bojan Brezgar, Ivo Jevnikar, Drago Legiša (glavni in odgovorni urednik), Miro Oppelt, Saša Rudolf, Marko Tavčar in Egidij Vršaj.

Tisk: Tiskarna Graphart, Trst, ulica Rossetti 14, tel. 040/772151.

Za učinkovitejšo politiko Slovencev...

■ nadaljevanje iz 1. strani

jo tudi izkušnje drugih manjšinskih narodnostnih skupnosti v Italiji in Evropi, v Italiji predvsem izkušnje Nemcev na Južnem Tirolskem in Francozov v Dolini Aoste, ki so s samostojnim političnim nastopanjem v uveljavljanju svojih narodnostnih pravic prišli veliko dlje kot Slovenci v Italiji.

V okviru prizadevanj za polnejšo demokratizacijo in torej tudi za notranje utrjevanje naše skupnosti je skrajni čas, da bi odpadli zgodovinski monopoli in zapostavljanja, da bi ustanove, organizacije in podjetja, ki so po svojem izvoru, naravi ali namembnosti moralna last celotne skupnosti, dejansko prišli pod demokratični nadzor vseh njenih komponent. To bi med drugim omogočilo racionalnejše izkoriščanje naših sil in sredstev, pa tudi celovitejšo skrb za življenje naše skupnosti na vseh področjih, od gospodarskega in kulturnega do socialnega in ekološkega. Notranja demokratizacija in vzporedna rast enotnosti bi naši skupnosti omogočili vse bolj polnokrvno povezovanje in vključevanje v širše politično in sploh družbeno življenje, kakor bi ji tudi večali moralno moč za uveljavljanje svojih zahtev in koristi.

Načeli političnega pluralizma in narodnostne samobitnosti sta ob načelih socialne pravičnosti, graditve pravičnega sožitja med tu živečima narodoma, varovanja dobrin okolja in evropskega federalizma od vedno usmerjali delovanje Slovenske skupnosti, pravzaprav od vedno tvorita, tudi formalno, se pravi statutarno, sam razlog njenega obstoja. Prav zato se Ssk danes lahko predstavlja kot pobudnica nujnega preokreta v politiki Slovencev v Italiji, pa tudi kot temeljna nosilka alternative v tem smislu. Seveda je potrebno, da Ssk v ta namen ustrezno prenovi svojo organizacijo in okrepi delovanje, in to predvsem v smislu večje strokovnosti ob doslednem spoštovanju načela enotnosti v raznolikosti. V tem duhu se Ssk v svoji sedanjosti predkon-

POJASNILO

V zadnji številki NL (z dne 16. t.m.) je pomotoma izostalo pojasnilo, da je avtor obeh slik na prvi strani lista prof. Aleš Breclj. Za spodrsrljaj se opravičujemo.

Ured.

gresni fazi obrača na celotno slovensko javnost, na vse njene zemljepisne in idejne komponente. Pripravljena je odprto sprejeti vsako pobudo ali predlog, tako posameznikov kot skupin, ki bi ju navdihovala že omenjena načela samostojnega političnega nastopanja, političnega pluralizma in demokracije, socialne pravičnosti, plodnega sožitja, varovanja dobrin okolja in evropskega federalizma.

—o—

Neodgovorne grožnje

■ nadaljevanje iz 1. strani

Ob koncu moramo Slovenci spomniti italijanske oblasti, ki so zadnje čase čedalje bolj prisotne med italijansko manjšino v Istri (kateri seveda mi privoščimo vse dobro), da bi italijanska stran morala predvsem spoštovati in uresničiti sprejete, podpisane in ratificirane mednarodne sporazume, ki so še po petnajstih letih mrtva črka. Kakor je tudi še neizpolnjen, torej mrtva črka, čeprav že izglasovan (in torej po vseh pravnih normah veljaven) tisti zakon, ki zadeva slovenske televizijske programe. Tudi ta zakon že celih 16 let čaka na realizacijo.

Kaj pomeni sejanje fantastičnih revnističnih potez, pa je jasno razvidno tudi iz pisanja italijanskega tržaškega dnevnika in iz poudarka, ki ga je dal tako neodgovorni resoluciji. Kaže pa tudi, da se isti časopis ni ničesar naučil od zgodovine. 17. maja je objavil ponatis svoje prve strani izpred 50 let, ko so Ducejeve vojaške sile izkoristile nejasni položaj v tedanji kraljevini A'baniji. Ali morda nekateri mislijo, da se bo lahko taka avantura na Balkanu spet ponovila? Mislili smo, da imajo samo kratek spomin. Če pa ponovno objavljajo svoje lastne strani, iz katerih so razvidne grobe zgodovinske napake (ki so jih navsezadnje spravile na kolena, ker so vojno na Balkanu izgubili), je očitno, da ponavljajo razred, ker jih zgodovina ni ničesar naučila.

Neodgovorne grožnje s premikanjem mejnih količkov vsekakor še nikomur niso prinesle sreče. Tudi sodobnim Dannunzijevim epigonom je ne bo.

Obisk v Moskvi zelo pozitiven

Slovenski ministrski predsednik Peterle in zunanji minister Rupel sta na tiskovni konferenci v Ljubljani zelo pozitivno ocenila svoj tridnevni obisk v Moskvi. Razgovori z ruskimi in sovjetskimi zveznimi predstavniki so bili jasni in iskreni, je povedal Peterle. Podčrtal je pomen sporazuma o rusko-slovenskem gospodarskem, kulturnem in znanstvenem sodelovanju, ki po njegovih besedah odpira velike možnosti, vključno s sovjetskimi plačevanjem slovenskega blaga in uslug s konvertibilnimi valutami.

Rupel je med drugim povedal, da je bila osnovana delovna skupina, ki bo nadzorovala izvajanje sporazuma. Na sovjetskem zunanjem ministrstvu so pokazali zadovoljstvo nad neposrednimi stiki s Slovenijo. Sprejet je bil tudi predlog o odprtju

slovenskega predstavništva v Moskvi in ruskega predstavništva v Ljubljani.

O slovenskih predstavništvih v tujini je bil govor tudi na zasedanju komisije za mednarodne odnose slovenskega parlamenta. Po načrtu zunanjega ministrstva bi morala osamosvojena Slovenija še letos odpreti 19 zastopstev v tujini. Možni sta mehka in trda varianta. Po prvi, ki jo podpira zunanji minister Rupel, naj bi skušali doseči sporazum, po katerem bi jugoslovanska diplomatska zastopstva skrbela tudi za slovenske interese. Če to ne bo mogoče, naj bi segli po trdi varianti čisto ločenih zastopstev.

Komisija je bila mnenja, da bi morali imeti slovenski diplomati slovensko državljanstvo. Začela je tudi postopek za imenovanje novega zastopnika v Washingtonu.

O'Riagan o evropskih manjšinah

Društvo slovenskih izobražencev je v ponedeljek, 20. t.m., priredilo srečanje z uglednim gostom Donellom O'Riaganom, ki je generalni sekretar Evropskega urada za manj poznane jezike. Gre za neuradni organ Evropske skupnosti, ki je nastal pred desetimi leti na osnovi znane Listine Arfé v korist manjšin. O'Riagan je na ponedeljkovem srečanju predstavil deželni svetovalec Slovenske skupnosti Bojan Brezigar. O njem je povedal, da dobro pozna tudi našo, slovensko stvarnost. Ker je tudi sam manjšinec, saj je po rodu Irec, ima za te probleme še poseben posluh.

Gost je občinstvu med drugim povedal, da ima Evropski urad za manj znane jezike tele naloge: politično in pravno podpira manjšinske jezike, organizira razna zasedanja o vprašanjih, ki so pomembna za manjšine, spodbuja sodelovanje in kulturno izmenjavo in financira razne specifične načrte in pobude, ki so v korist manjšinam.

Evropa je pravi jezikovni in kulturni mozaik, je nadaljeval Donall O'Riagan. Pomembno je predvsem to, da smo danes priče razvoju nove miselnosti. Prej so narodi težili za tem, da bi nadkrilili druge, danes pa se govori o sodelovanju, o zaščiti manjšin razširjenih jezikov, o Evropi Regij in ne več nacionalnih državah. Različnost ni nikoli povzročala vojn in spopadov, je zaključil predavatelj. Spopade je doslej povzročil le odklon nekaterih ljudi do različnosti. Vsakdo mora braniti svoj jezik in identiteto.

Svetovalec Brezigar na Sardiniji

Pomembno je, da se začno tudi dežele ukvarjati s problemom zaščite narodnostnih manjšin, za katere država doslej ni pokazala velikega zanimanja, je na okrogli mizi, ki je potekala v soboto, 18. maja, v Sassariju, poudaril deželni svetovalec Slovenske skupnosti Bojan Brezigar. Na srečanju v tem sardinskem mestu so udeleženci obravnavali deželni zakonski osnutek za zaščito sardinskega jezika, ki ga je predložil deželni odbor.

Predlog sardinskega deželnega odbora, je na srečanju dejal svetovalec Brezigar, je nedvomno izredno pomemben. Prvič zato, ker določa 15 milijard lir za ohranitev in razvoj sardinščine ter raznih krajevnih kulturnih dejavnosti, predvsem pa zato, ker posveča veliko pozornost šolstvu in torej učenju sardinščine v osnovnih, srednjih in višjih šolah. Hkrati predvideva sestavo novega Splošnega katastra sardinske kulture.

V svojem posegu je deželni svetovalec Ssk Brezigar orisal tudi stanje v deželi Furlaniji-Juljski krajini. Predvsem je opozoril na neizpolnjene želje slovenske manjšine, ki že dolga leta zamažka čaka na globalni zaščitni zakon. Omenil je tudi furlansko majnšino, ki je v podobni situaciji kot sardinska. Ob koncu je Bojan Brezigar

dalje na 4. strani ■

Žalna slovesnost v Cerknem

Med spravno slovesnostjo pri Cerknem v nedeljo, 19. maja

Na Lajšah v Cerkljanskem vrhu je bila v nedeljo, 19. t.m., že dolgo napovedana žalna svečanost, posvečena 14 žrtvam partizanske likvidacije z dne 3. februarja 1944. Gre za oba kaplana iz Cerknega, Lada Piščanca in Ludvika Slugo ter za 12 drugih domačinov, ki so bili po krivem obdolženi, da so odgovorni za krvavi nemški napad na partijsko šolo v Cerknem. Gre za znane primorske žrtve boljševizma, ki so do danes brez rehabilitacije, spomin nanje pa je posebno živ zaradi lika Lada Piščanca, ki je bil tudi pesnik in je njegovo tragično življenjsko pot večkrat literarno predstavila goriška pisateljica, njegova sestra Zora Piščanc.

Na kraju umorov so somaševali koprski škof msgr. Pirih in številni primorski

stvom Tomaža Tozona in recitatorji Skupine Oder 90 iz Gorice.

Škof Pirih se je v pridigi zavzel za trajen mir in spravo med Slovenci, član predsedstva Oman je svoj nastop končal

Župnik Melinc, škof Pirih, dekan Medvešček in župnik Marc (prvi kaplan v Cerknem po pokolu)

s pozivom, naj se »zakoplje orožje revolucije in protirevolucije«, poslanec Pavšič pa je naglasil, da je bila sprava slovesnost potresna, in izrazil zadovoljstvo, da so žrtve končno doživele krščanski pogreb.

—o—

PAPEŽ — 71-LETNIK

Papež Janez Pavel II. je v soboto, 18. t.m., praznoval 71. rojstni dan. Ob tej priliki je spregovoril o vse večji razliki med bogatimi državami in deželami v razvoju. Te razlike so bile vedno med vzroki za napetosti in vojne, danes pa se še povečujejo, je še dejal. Mednarodna skupnost bi morala zato sprejeti ustrezne ukrepe za uravnovešanje na gospodarskem in družbenem področju.

Predstavniki oblasti na slovesnosti (od leve proti desni): poslanca M. Podobnik in T. Pavšič, član predsedstva RS I. Oman, idrijski župan J. Podobnik

duhovniki. Sodelovali so cerkveni pevski zbori idrijsko-cerkljanske dekanije. Po maši je bil simbolični pogreb z ogledom brezna, kamor so bila vržena trupla. Pri kratkem kulturnem sporedu sta sodelovala cerkveni pevski zbor iz Števerjana pod vod-

Umrl je izjemen človek: Milko Bambič

V ponedeljek, 20. t.m., je slovensko javnost iznenadila vest, da je v katinarski bolnišnici po kratki bolezni preminil slikar, ilustrator, likovni kritik in izumitelj Milko Bambič. 26. aprila letos je dopolnil 86 let, a je bil kljub zdravstvenim težavam skoraj do zadnjega aktiven. Še prejšnji mesec je prispeval domiselne risbe za libretto otroške opere »Trije muzikanti«, ki je bila izvedena za šolsko mladino v Katoliškem domu v Gorici, prav tam so tudi priredili razstavo njegovih ilustracij iz knjige »Kralj Honolulu«. Po končani operni predstavi je navdušujoče nagovoril nastopajočo mladino, kar je bilo prav simbolično, saj je tudi to dejanje izkazovalo njegovo posebno skrb za otroke.

Le-tam je namreč posvetil glavnino svojih ilustracij, če se spomnimo le na predvojne Kolačke in Prve korake ali molitvenik Kam greš? Nekaj desetletij je knjižnih izdaj, za katere je izdelal vsaj platnice oz. jih je opremil z ilustracijami, nepregledno je število sličic, ki bogatijo pesmi in prozne zapise v raznih publikacijah. Posebno pa je potrebno poudariti Bambičovo skrb za kvalitetno barvno mladinsko ilustracijo, za katero si je prizadeval že pred vojno v Ljubljani, po vojni pa v tržaškem Galebu in šolskih učbenikih.

Samega sebe je štel predvsem za ilustratorja, ukvarjal pa se je tudi z risbo, grafiko in slikarstvom. Na likovnem področju je bil aktiven celih sedem desetletij, tako da se pri preučevanju

njegovih del najdemo pred stilnim razponom, ki sega od realizma, impresionizma, ekspresionizma, drznih avantgardnih poskusov do odmevov socialnega realizma in abstrakcije. Zakonitosti likovnega izražanja je obvladal teoretično in praktično, dobra tri desetletja je namreč z ocenami razstav spremljal upodabljajočo umetnost na radiu Trst A, v Primorskem dnevniku in Gospodarstvu.

Milko Bambič se je odlikoval po izjemni izobrazbi širokih razsežnosti, obvladal je kopico evropskih jezikov, enakomerno je bil nadarjen za umetnost in tehniko. Po značaju je bil nevsiljiv in odprt za vse novo in nenavadno, a kljub svetovljanstvu do zadnjega vlakna predvsem slovenstvu, ki mu je tudi v najtežjih časih pomenilo visok ideal.

Marko Vuk

—o—

PRAZNIK ČEŠENJ V MAČKOLJAH

V Mačkoljah se bo v petek, 24. t.m., pričel tradicionalni Praznik češenj, ki ga že 29 let prireja Prosvetno društvo Mačkolje. Pri organizaciji pa vsako leto sodelujejo tudi številni vaščani. V nedeljo popoldne bo na sporedu razgiban kulturni program. Nastopili bodo: folklorna skupina iz Roče pri Buzetu, ki se bo občinstvu predstavila s petjem, plesom in recitacijo v istrskem narečju, godci starih istrskih motivov iz koprškega. Komorni zbor iz Izole, Trio Lupinc ter Dekliški zbor »Slovenski šopek« iz Mačkolj. Ostale dneve bodo odprti samo kioski, vsak večer pa bo tudi ples v t.i. Hrastovem gozdičku.

Organizatorji so obljubili, da bo tudi letos, kljub slabemu vremenu, ki je povzročil precej škode na pridelkih, dovolj češeni za vse obiskovalce. Češnje so bile namreč že pred valom hladnega vremena skoraj zrele. Če bo še nekaj dni sijalo sonce, bodo za Praznik češenj ravno dovolj sladke. Praznik bo trajal do ponedeljka, 27. maja.

KONCERT V NABREŽINI

V nedeljo, 26. t.m., bo ob 20.30 v župnijski cerkvi v Nabrežini koncert mešanega pevskega zbora Hrast iz Doberdoba, posvečen 20-letnici smrti skladatelja W.A. Mozarta. Pevce bo vodil Hilarij Lavrenčič.

OKTOBRA DEŽELNI KONGRES SLOVENSKE SKUPNOSTI

Deželni kongres Slovenske skupnosti bo 20. oktobra. To je sklenilo strankino deželno tajništvo na seji, ki je bila 15. maja v Nabrežini. Po obsežnem poročilu deželne tajnika Iva Jevnikarja o političnem položaju na deželni ravni, o dogodkih v Jugoslaviji, o nedavnih akcijah Ssk in o notranjem življenju v stranki je bil odobren tudi načelni predkongresni dokument. Na podlagi sklepov nedavnega uspešnega notranjega seminarja v Gorici pa je bilo še sklenjeno, da se spričo žgoče problematike, ki ji mora stranka strokovno in poglobljeno slediti, osnujejo deželne komisije za gospodarstvo, za ekološka vprašanja in za šport ter rekreacijo.

Deželno tajništvo Ssk je nadalje obsežno razpravljalo o zakonu za obmejna področja, zlasti o deželnem uresničevanju doleži o prispevkih za kulturne in umetniške potrebe slovenske manjšine.

SVETOVALEC BREZIGAR NA SARDINIJAH

■ nadaljevanje s 3. strani

poudaril, da bi moralo nujno priti do stika med zakonodajnimi telesi dežel, v katerih živijo narodnostne manjšine, saj bi bilo samo tako mogoče pravilno koordinirati pobude vseh v korist svojih etničnih skupin. Deželni svetovalci Sardinije, ki so se udeležili tiskovne konference, so se s tem predlogom strinjali.

Poslovil se je Silvij Kobal

V ponedeljek, 20. t.m., je v starosti 63. let še v polnem umetniškem zagonu umrl znani tržaški igravec Silvij Kobal. eden od nepogrešljivih stebrov SSG. Usoda mu je bila zahrbtna tolezen, ki ga je iznenadila pred dvema mesecema. Silvij Kobal se je rodil v Idriji, kjer se je tudi izšolal, v prvih letih po vojni pa se je

preselil v Trst. Za svoje življenjsko delo je prejel več pomembnih nagrad, med katerimi naj omenimo nagrado iz Prešernovega sklada leta 1986 in Borštnikovo nagrado leta 1971. Obiskovalci Slovenskega stalnega gledališča še dolgo ne bodo pozabili njegovih edinstvenih interpretacij. Pokazal je tudi izjemen, za slovenskega igralca redek, latinski temperament. Bil je eden najboljših interpretov italijanskih dramskih del v našem slovenskem gledališču.

Pokojni igravec je redno sodeloval tudi z radiom Trst A in s koprsko radijsko postajo ter posnel nekaj filmov. Njegova največja ljubezen pa je vsekakor ostal oder, predvsem Slovensko stalno gledališče v Trstu, v katerem je dal čufo in svoj posebni pečat tolikim enkratnim likom.

V tej sezoni SSG je Silvij Kobal nastopil v dveh igrh: Cankarjevih »Hlapcih« v režiji svojega sina Borisa in delu »Kaj pravijo rože« F.G. Lorce, udeležil pa se je tudi gostovanja Slovenskega stalnega gledališča v Leningradu, kjer je nastopil v igrh A.P. Čehova »Striček Vanja« in Cankarjevi drami »Lepa Vida«.

Hlavatyju odkrili spominsko ploščo

V četrtek, 16. maja, je v Piranu pred hišo znanega slovenskega slikarja in zdravnika Roberta Hlavatyja potekala pomembna slovesnost. Odkrili so bronasto spominsko ploščo, ki jo je izdelal akademski kipar iz Ljubljane Momo Vukovič. Umetnik je v bronu reproduciral Hlavatyjev avtoportret. Prireditve je sodila v program 128. rednega letnega kongresa slovenskih zdravnikov, obeležje pa je dalo izdelati Slovensko zdravniško društvo iz Trsta.

Ploščo je odkril predsednik društva dr. Rafko Dolhar, ki je v svojem nagovoru opozoril prisotne na velike zasluge pokojnega Hlavatyja za reorganizacijo zdravstva v bivši coni B in za sodelovanje med slovenskimi zdravniki na obeh straneh meje. Dr. Dolhar je tudi predlagal, naj bi v Hla-

vatyjevi hiši v Piranu odprli stalno razstavo njegovih akvarelov.

Ob koncu slovesnosti je bilo tudi sporočeno, da bodo enega od trgov v koprskem mestnem središču poimenovali po dr. Robertu Hlavatyju.

—o—

SAMO KOKOROVEC NAGRAJEN

Predsednik republike Cossiga je 16. t.m. sprejel v Rimu predstavnike Italijanskega olimpijskega odbora in letošnje nagrajence z zlatimi kolajnami za dosežke v športu. Med nagrajenci je tudi Samo Kokorovec, lanskeletni svetovni prvak v kotalkanju. Samo Kokorovec je prvi slovenski športnik v Italiji, ki je prejel to najvišje priznanje.

Pisma uredništvu:**ŠE O KRIZI PRIMORSKEGA DNEVNIKA**

V ljubljanskem Delu z dne 11. maja letos berem zelo zanimiv članek bivšega jugoslovanskega konzula in časnikarja g. Lojzeta Kanteja o sedanji težki finančni krizi PD.

Gospod Lojze Kante, kot dober poznavalec naših narodnostnih problemov, se dobesedno takole sprašuje: »Ali je morda čudno, da ob hudi finančni krizi Primorskega dnevnika, ki je vzne- mirila slovensko manjšino v Furlaniji-Juljski krajini, niso reagirali zamejski slovenski gospo- darstveniki in njihove organizacije? Jih res ne zanima usoda časnika, ki je več kot temeljni in- formacijski vir v njihovem okolju in ki se hkra- ti ponša kot dedič edinega uporniškega dnev- nika v okupirani Evropi med drugo svetovno vojno?... Mislimo predvsem na slovenske gospo- darstvenike in trgovce za mejo. Analize namreč kažejo, da gre skoraj polovica jugoslovansko- italijanske menjave skozi Trst in da je večji del te menjave v rokah slovenskih trgovcev in nji- hovih gospodarskih organizacij, ki imajo seveda od tega velike dobičke. Nobena skrivnost ni, da je menjava vsaj delno usmerjena prek Slovencev z vednostjo in pristankom italijanskih oblasti, ki vidijo v njej med drugim pomoč manjšinskim organizacijam za njihovo delo.«

Mislim, da je g. Lojze Kante zabil žebelj na glavo! Kdo bo ljubljanskemu Delu dal zdaj teh- ten in pošten odgovor na tako objektivno ne- demagoško in točno vprašanje?

D. Š.

—O—

Ob priliki srečanja med Slovenci iz Podgore in Ronk te vabimo na

KONCERT

mešanega pevskega zbora

»Podgora«

Dirigent dr. Mirko Spacapan

ROMJAN, cerkva Sv. Stefana
sreda, 5. junija 1991, ob 20. uri

Na koncu družabno srečanje!

Oster protest Ssk v Gorici

Pokrajinsko tajništvo Slovenske skup- nosti v Gorici je izrazilo oster protest za- radi prepovedi uporabe slovenščine med kazenskim postopkom na goriški preturi. Šlo je za prvi poskus, da bi tudi na Gori- škem uveljavili določila novega kazenske- ga postopnika, ki pripadnikom priznanih manjšin omogoča uporabo materinščine pred kazenskim sodnikom. To je bila tu- di zahteva sovođenjskega župana Primo- žiča, ki se je znašel pred sodnikom zara- di nekega domnevnega formalnega prekr- ška (bil je namreč nato oproščen), njego- vega branilca, odvetnika Sancina in še ene priče. Pretor pa je zahtevo zavrnil, češ da

obstoječa zakonodaja ne nudi opore za tr- ditev, da so tudi Slovenci na Goriškem pri- znana manjšina.

Goriška Slovenska skupnost odločno nasprotuje takemu tolmačenju, ki je v na- sprotju z znano razsodbo ustavnega sodišča glede rabe slovenščine pred kazenskim sodnikom, a je tudi skregano z dejstvi. Med drugim so na Goriškem državne šo- le s slovenskim jezikom, v veljavi pa so tudi drugi zakoni, ki veljajo tako za Go- rico kot za Trst, v Trstu pa se člen nove- ga kazenskega postopnika mirno izvaja.

Protestirajo tudi v Trstu

V zvezi z zavrnitvijo prošnje v sloven- ščini je tržaško pokrajinsko tajništvo Slo- venske skupnosti objavilo tiskovno poroči- lo, v katerem obsoja ravnanje tržaške ob- čine, ki se še vedno sklicuje na tako ime- novano okrožnico Staffieri iz julija 1988. Omenjena okrožnica, piše Slovenska skup- nost, je protizakonita, ker krši pravico pri- znane manjšine, kot je slovenska, da se v stikih z upravo poslužujejo materinega je- zika. To pravico je med drugim potrdilo tržaško prizivno sodišče v razsodbi oktobra lani. Tajništvo izraža popolno solidarnost predsedniku Kmečke zveze Alojzu Debeli- su, ki je bil deležen krivičnega ravnanja, in si pridržuje pravico, da tudi pri pristoj- nih organih preveri pravilnost ravnanja tržaške občine.

—O—

SEKCIJA Ssk ZA OBČINO GORICA

Nova sekcija Ssk za občino Gorica je 8. t.m. izvolila svoje vodstvo. Za predse- dnika je bil izvoljen Damjan Paulin, za taj- nika Karlo Brešan, za blagajnika Vladimir Brešan.

Na zadnjem kongresu Ssk na Goriškem, ki je potekal v mesecu aprilu, pravi novo- izvoljeni predsednik sekcije Paulin, je bil odobren novi statut, ki predvideva združi- tev raznih podsekcij v sekcijo občine Go- rica. Do sedaj so namreč delovale tri pod- sekcije: Štandrež, Podgora in Štmaver- Pevma-Oslavje.

»Mislim, da je bila ta združitev nujno potrebna,« pravi Damjan Paulin, »saj smo potrebovali neko povezavo med raznimi podsekcijami. Nujna je bila tudi koordina- cija dela vseh izvoljenih predstavnikov Slovenske skupnosti v vseh občinskih sve- tilih na Goriškem in članov rajonskih kon- zult pa tudi vseh tistih, ki so imenovani v razne komisije in odbore. Sekcija Ssk za občino Gorica bo spremljala upravno in politično življenje, ki je na Goriškem zelo razgibano,« poudarja novi predsednik sek- cie. »Svoje delo pa bomo v kratkem pri- čeli z analizo zakonov o statutih krajev- nih uprav, saj je to vprašanje za nas zelo pomembno. O tem bomo razpravljali že na prihodnji seji.«

—O—

NAŠE SOŽALJE

V Padovi je umrla gospa Anica Ker- telj, rojena Pasini. Bilo ji je 62 let. Možu, inž. Ivu Kertelju, ki je naš naročnik, in hčeri Adriani, izražamo ob smrti drage žene in matere globoko občuteno sožalje. Po- greb je bil v Padovi v petek, 17. t.m.

PRAZNIK ŠPARGLJEV V ŠTANDREŽU

Tudi letos bo v Štandrežu na Goriškem priljubljeni Praznik špargljev. Že drugo desetletje ga prireja Prosvetno društvo Štandrež. Praznik bo potekal 25. in 26. ma- ja ter 1. in 2. junija.

V nedeljo, 26. t.m., bo v okviru kultur- nega programa na sporedu slikarski ex- tempore za otroke osnovnih in srednjih šol. Nato bosta nastopili domača baletna in riti- mična skupina ter plesna skupina iz No- ve Gorice. Naslednjo nedeljo, 2. julija, pa bosta pela Štandreški mladinski zbor ter zbor Mirko Filej. Nato se bo občinstvu predstavila še dramska skupina Prosvet- nega društva Štandrež z vedro igro »Dolž- nost je dolžnost« avtorja Marjana Marinca.

Ljubitelji plesa bodo prišli na svoj ra- čuna v večernih urah, udeleženci pa bodo lahko tudi pokusili razne jedi s šparglji, ki jih je v Štandrežu še posebno veliko. Zadnja leta jih je sicer nekoliko manj, pravi organizatorji praznika, saj se je zaradi številnih razlastitev zmanjšala tudi površi- na obdelovalne zemlje.

Bojan Brezigar o jugoslovanski krizi

Stališče italijanske vlade, zlasti zuna- njega ministra de Michelisa do jugoslovans- kega vprašanja je povsem nerazumljivo; poleg tega nasprotuje interesom dežele Furlanije-Juljske krajine, predvsem pa njenemu glavnemu mestu Trstu. Tako je na tiskovni konferenci v torek, 21. maja, dejal deželni svetovalec Slovenske skup- nosti Bojan Brezigar. Časnikarjem je poro- čal o sestanku, ki ga je imel dan prej z zunanjim ministrom Republike Slovenije dr. Ruplom. Minister je izrazil zaskrblje- nost zaradi nerazumevanja, na katerega ie nova slovenska vlada naletela v Italiji. Združenih državah in pri Evropski skup- nosti. Slednje iz nerazumljivih razlogov nočejo priznati izida referendum, pa če- prav ga je bil oklical demokratično izvo- ljeni parlament v Sloveniji. Pred nekaj dnevi se je podobno zgodilo na Hrvaškem, kjer se je velika večina prebivalstva izre- kla za samostojnost. Italija pa želi demo- kratično in združeno Jugoslavijo, ki v no- vih razmerah ne obstaja in ne more ob- stajati.

Zunanji minister Rupel je zato zapro- sil predstavnika Slovenske skupnosti Bre-

zigarja, naj poseže pri italijanskih obla- steh, saj bi slovenska vlada želela vsaj ra- zumeti vzroke za takšno zadržanje. Bojan Brezigar je na tiskovni konferenci napove- dal, da bo v deželnem svetu FJK vložil re- solucijo v zvezi s tem vprašanjem. Sestal se bo tudi z deželnimi svetovalci iz Veneta in s Tridentinskega.

Italijanski pogledi na bodočnost Jugo- slaviie nasprotujejo politiki Pentagonale in osi Barcelona - Trst - Budimpešta, ki sta nastali z namenom, da bi zaustavili franco- sko-nemško težnjo po okrepitevi svojega vpliva v Sredozemlju. Takšno politiko pa je mogoče voditi le s konkretnim sodelo- vanjem Slovenije in Hrvaške, je poudaril Brezigar. Če pa bo Italija vztrajala pri svojih stališčih, obstaja resna možnost, da bo Slovenija navezala tesnejše stike z Av- strijo, ki je nedvomno pokazala več razu- mevanja za niene zahteve. To pa bi lahko privedlo do formacije nove, tokrat navpič- ne osi, ki bi vodila od Hamburga in preko Dunaja vse do Reke in Kopra, kar bi bilo za našo deželo in še posebej za Trst ra- vavnost pogubno, saj bi to mesto deian-ko ostalo brez svojega zgodovinskega zaledja.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Zanimiva vsebina najnovejše Mladike

V tem mesecu je v Trstu izšla najnovejša številka mesečnika Mladika, ki ga izdaja Slovenska prosveta. Revija vsebuje številne zanimive vesti o kulturni dejavnosti Slovencev v Italiji in po svetu, veliko prostora pa je odmerjenega literarnemu snovanju naših sodobnih pesnikov in pisateljev.

Nadvse pomenljiv je uvodni članek časnikarja Saše Martelanca, ki predlaga, naj bi Slovenci končno oklicali premirje. »Nismo še uredili svojih zadev,« ugotavlja avtor članka. Razkol med nami bo trajal tako dolgo, »dokler se ne bomo sporazumeli vsaj o definicijah ključnih dejstev iz polpreteklosti — in kje so potem še pravična stališča in dokončne resnice! Najnovejši primer: še po petdesetih letih ne zmoremo enotne ocene recimo o Osvobodilni fronti. Naj jo obsojamo — a kaj, ko pa so se v njej prepoznavale množice idealistov in narodnjakov? Naj jo povečujemo — a kaj, ko pa so jo manevrirali totalitarci in zlorabili zločinci?«

»Obe stališči prisegata na svoj prav in obe sta dejansko resnični,« nadaljuje Saša Martelanec v svojem zapisu. »Dokler pa bomo imeli dve resnici za en sam pojav, bomo imeli tudi dva tabora, seveda sprta. Neki zelo moder in uravnovešen Slovenec napoveduje, da utegne to trajati morda še sto let. V tem dolgem času pa bo vendarle treba živeti, pa še intenzivno živeti, saj si postavljamo samostojno domačijo, ki bo od nas terjala veliko naporov, da bo ostala, se utrdila in zacvetela. Naj pomemben del svojih energij potrošimo za nerazvozljive pravde o osvobodilnih frontah, torej za spore in sovraštvo?« se ob koncu sprašuje avtor zapisa.

Mladika vsebuje tudi nekaj zanimivih intervjujev, med katerimi naj omenimo pogovor z duhovnikom Tonetom Zrncem, slovenskim misijonarjem, ki je med drugim veliko let deloval v Južni Ameriki. Med drugim je g. Zrnc napisal knjigo »Vodnik po Baragovi deželi«, obenem pa je avtor dokumentarnih filmov o Ireneju Frideh Baragi in kiparju F. Goršetu, pisec vrste učbenikov za slovenske šole v Kanadi, urednik

revije Božja beseda v Torontu, zborovodja mnogih mladinskih zborov in še marsikaj. Intervju je izšel v rubriki »Osem Slovencev za danes«.

Mladika objavlja tudi četrti in zadnji del zanimivega pogovora Iva Jevnikarja z dr. Matejem Poštovanom, ki obuja spomine na znanega političnega delavca dr. Antona Korošca. V nadaljevanjih je tudi objavljen zapis arhitekta Vinke Lenarčiča o velikem slovenskem umetniku Plečniku.

Prof. Martin Jevnikar pa v najnovejši številki Mladike ocenjuje tri literarna dela: zbirko petih iger za otroke in odrasle Jožka Lukeša z naslovom »Igra za vse življenje«, povest koroškega pisatelja Karla Mauserja »Srce nikoli ne laže« ter knjigo Mira Raka iz Ljubljane »Taki smo pač lovci«.

V mladinski prilogi Rast naj omenimo krajši članek, ki govori o odnosu mladih do politike. V njem piše, da je mladini všeč samozavesten, uspešen, akcijski tip politika, ki s svojo močno osebnostjo lahko potegne ljudi za seboj, ki zna brez težav razločevati med bistvenim in nebistvenim. Večina mladih pa se politike vsekakor izogiba kot »umaazne stvari«. Vzrok je v tem, pravi avtor članka, ki sicer ni podpisan, da se ljudje dandanes počutimo dobro, nimamo večjih odgovornosti. Mladina pa ima itak vse, piše v članku, zato ni več tiste potrebe po aktivizmu, po borbi, s katero si v preteklosti marsikaj dosegel.

V Mladiki lahko preberemo še vrsto drugih zanimivosti ter literarnih prispevkov. Revija med drugim objavlja novelo Janeza Kolenca »V pokoj«, ki je prejela tretjo nagrado na literarnem natečaju Mladike.

—o—

VEČER V DSI V TRSTU

V Društvu slovenskih izobražencev v Trstu bo v ponedeljek, 27. maja, srečanje z Jožetom Babičem — filmskim režiserjem. Podlaga za pogovor bo televizijski film »Pogreb«, ki ga bo predstavil prof. Aleš Doktorič. Začetek ob 20.30

PROSTOR MLADIH

Skavtsko srečanje v Šempolaju jurjevanje 1991

Jurjevanje je za vsako skavtsko organizacijo največji praznik v letu. Če predstavljamo poletno taborjenje višek skavtskega življenja, saj vsak član preživi nekaj dni v stiku z naravo, je jurjevanje za vse skavte poseben dan, ker so na ta praznik sprejeti v skavtske organizacije vsi novinci in novinke. Ti so se skozi vse leto pripravljali na ta dan in so opravili ustrezen izpit.

Letošnje jurjevanje tržaškega dela Slovenske zamejske skavtske organizacije je bilo v nedeljo, 28. aprila, na prostranem travniku v bližini Šempolaja. Veliko izvidnikov in vodnic, to je mladih med 11. in 16. letom starosti, se je zbralo že dan prej in kljub mrazu in vlagi prespalo na kraju jurjevanja. Dela so imeli kar precej, saj so pripravili vse potrebno za naslednji dan, ko se je na travniku zbrala skoraj vsa skavtska družina, da bi medse sprejela vse nove člane in članice.

Že zgodaj zjutraj se je na travniku zbralo okoli 250 skavtov in skavtinja. Dan so začeli s sveto mašo, ki so jo lepo izoblikovali tisti vodi, ki so prespali. Maši, ki jo je daroval Anton Bedenčič, je sledilo polaganje obljub novincev in novink. Najprej je spregovorila načelnica dr. Ana Batagelj Slobec, ki je poudarila važnost trenutka, saj je obljubilo 35 volčičev in veveric in 30 izvidnikov in vodnic. Posebno razveseljivo je dejstvo, da kljub padanju rojstev številno volčičev in veveric stalno krepko narašča. Kratkemu nagovoru načelnice so sledile obljube. Najprej so se zvrstili pred zastavo volčiči in veverice, ki so v minulem tednu uspešno opravili izpit srebrne zvezdice. Nato so bili na vrsti izvidniki in vodnice, ki so obljubili zvestobo Bogu in domovini, da bodo pomagali svojemu bližnjemu in da se bodo držali predpisov izvidnikov in vodnic. Tudi vsi novinci izvidniki in novinke vodnice so v dneh pred jurjevanjem položili izpite in pokazali, kaj so se naučili v letu priprave. Pri izpitih so voditelji z veseljem ugotovili, da njih trud ni bil zaman. Maši in obljubam je prisostvovalo nad 500 ljudi, posebno veliko je bilo staršev in prijateljev skavtske organizacije.

Po maši in obljubah so bile na vrsti igre. Volčiči in veverice so imeli na programu vrsto skavtskih iger. Prav prijetno jih je bilo gledati, kako so se s svojimi voditelji podili po travniku. Izvidniki in vodnice pa so imeli na programu veliko orientacijsko igro, pri kateri so morali dokazati znanje iz orientacije, opazovanja narave in naravnih pojavov, zgodovine skavtizma in drugih področij, ki so zelo pomembna za vsakega skavta.

Ob 16.30 je bil napovedan taborni o-

dalje na 8. strani ■

Bibliografija slovenskega tiska v Argentini

Knjižnica Dušana Cerneta iz Trsta je pred kratkim izdala pomembno knjigo Marjana Pertota z naslovom »Bibliografija slovenskega tiska v Argentini 1945-1990.« Knjiga ima izredno dokumentarno vrednost, saj obsega popis 74 periodičnih izdaj, ki so po drugi svetovni vojni izhajale ali pa še izhajajo v Argentini v slovenskem jeziku. Delo dopolnjuje prvo knjigo, ki jo je pred nekaj leti prav tako izdala Knjižnica Dušana Cerneta in ki vsebuje bibliografijo slovenskih knjig iz Argentine.

V najnovejši knjigi Marjana Pertota je zelo natančno in skrbno popisani periodični tisk slovenskih predvojnih in povojnih emigrantov. Treba je povedati, da je slovenski tisk naših priseljencev pred drugo svetovno vojno začel kmalu hirati. Vedno več je bilo časnikov in časopisov, ki so se združevali in začeli tudi pisati v španščini, nekateri pa so začeli izhajati celo izključno v španskem jeziku. Povojni slovenski emigranti pa so z neverjetno radoživostjo ohranili svojo

slovensko dušo. V Argentini izhaja še danes veliko periodike v materinem jeziku. Tako izdajajo na primer dva tednika, več revij, številna društvena glasila itd.

Ob listanju te knjige se bo bralec prav gotovo začudil nad izredno živahno izdajateljsko dejavnostjo naših rojakov v Argentini, s katero dokazujejo svojo veliko ljubezen do slovenske besede. Kot rečeno, je avtor Marjan Pertot v svoji knjigi vzel v poštev kar 74 periodičnih izdaj. Knjiga vsebuje natančno dokumentacijo vse slovenske periodike, kraj izhajanja, imena urednikov in izdajateljev ter nekaj drugih pomembnih podatkov. Obenem objavlja knjiga fotokopije naslovne strani vsakega tednika ali glasila in obenem navaja vse številke raznih listov, ki jih ima na razpolago knjižnica Dušana Cerneta in druge slovenske knjižnice in ustanove. Knjigo »Bibliografija slovenskega tiska v Argentini 1945-1990«, ki je prav pred kratkim izšla iz tiskarne, bodo še v tem mesecu predstavili v Trstu.

EGIDIJ VRŠAJ

Evropska skupnost: pravni temelji, tehnologija, zaposlitev, Regije

II.

VISOKA TEHNOLOGIJA IN KONKURENČNOST PODJETIJ

V zadnjih treh stoletjih so za razvoj tehnike značilna tri obdobja:

- tehnika energije;
- tehnika materialov;
- in tehnika informacij od sredine tega stoletja dalje.

Z obdelavo informacij se ukvarja disciplina, ki se imenuje informatika; v ta namen se poslužuje kompjuterjev ali računalnikov. Proizvodna podjetja že vlagajo vsaj eno tretjino investicij v nove tehnike informacij in komunikacij. Razlogi za investicije v to programirano avtomatizacijo so številni:

- povečanje produktivnosti, to je proizvodnje na delovno uro;
- skrčenje trajanja proizvodnih ciklov;
- boljše nadzorstvo nad stroški;
- večja konkurenčnost podjetja;
- možnost standardizacije;
- odprtje novih tržišč.

Na mednarodni ravni je vsekakor važna možnost standardizacije, ker se z njo odpravlja tehnične pregrade v trgovini; nadalje se z obrati programirane avtomatizacije lahko, v celoti ali delno, ponovno uporabi projekte, izdelane za prejšnje proizvode.

Nove informacijske tehnologije spreminjajo odnose med dobavitelji in trgovci na drobno oziroma na splošno med proizvodnim in potrošniškim sistemom.

S prodajnimi elektronskimi centri zadnje generacije ali EPOS je mogoče registrirati značilnosti vsake transakcije ter sporočiti podatke dobaviteljem, prevoznikom in vmesnim razdeljevalcem, skratka vsakemu členu verige ponudba — povpraševanje, ki je temeljni zakon tržnega gospodarstva. Proizvodne načrte je mogoče hitro popraviti na podlagi naglo prejetih informatiziranih podatkov o prodaji.

Pri trgovinskih zbornicah v Trstu in Vidmu deluje informacijski center »Europortello«, ki nudi podjetjem telekomunikacijske zveze z Bankami podatkov (»Data Banks«) pri Evropski skupnosti in sicer preko ustanove CERVEOL v Padovi.

Pri Informacijskem Centru v Ljubljani pa je, preko računalnikov in telekomunikacijskega omrežja »on line«, možen dostop iz Slovenije in tujine do informacijskega sistema IC - INFID. Aprila letos je bilo v Sloveniji okrog 240 tisoč računalnikov.

Evropska skupnost — v okviru svetovne tehnološke revolucije — posveča vedno večjo pozornost strategiji tehnološkega razvoja, kooperacije ter inovacij. Ta strategija temelji zlasti na Direktivi 85/530 v Evropski tehnološki skupnosti, na Direktivi 87/290 ali tako imenovani Zeleni listini o razvoju skupnega tržišča za telekomunikacijske servise in opremo ter na Evropskem enotnem aktu iz leta 1987. Ta akt ali listina poudarja, da je okrepitev znanstvene in tehnološke osnove evropske industrije eden izmed ciljev Evropske skupnosti. Listina tudi zahteva Evrop-

ski okvirni program 1987-1991 za znanstvene in tehnološke raziskave in razvoj. Evropska skupnost tudi državam nečlanicam nudi možnost za sodelovanje pri novih tehnoloških programih (npr. COST in EUREKA).

Evropski okvirni program 1987-1991, za katerega je Evropska skupnost nakazala 10 milijard ECU-jev ali okrog 15 tisoč milijard lir, obsega osem specifičnih področij:

- Kvaliteta življenja: to področje vključuje zdravstvo (program AIM), zaščito proti radioaktivnosti ter varstvo okolja;
- Informatika in komunikacije: tu so vključene informacijske tehnologije (program ESPRIT in RACE), telekomunikacije ter novi skupni servisi, všteti prevozi;
- Modernizacija industrije: to področje zaobsega znanstveno-tehnološke programe za proizvodnjo (BRITE), za nove materiale (EURAM) ter za tehnične standarde in merske metode (BRC);
- Optimalna uporaba »bioloških virov«: sem sodijo biotehnologija ter agro-industrijske tehnologije;
- Energija: za jedrsko energijo sta programa JRC in JET; drugi programi zadevajo neatomske energije ter racionalno uporabo energije;
- 6. področje obsega znanost in tehnologijo za razvoj;
- 7. področje vključuje znanstveno-tehnološke programe za morje in ribištvo;
- 8. področje pa ima za cilj izboljšanje evropske znanstvene in tehnološke kooperacije; gre za kvalifikacijske in stimulacijske programe kot COMETT, FAST in EUROTRA.

Poleg tega obstajajo še multilateralne agencije ter znanstveno-tehnološki programi, ki zagotavljajo kooperacijo med evropskimi podjetji, a so izven Okvirnega programa Evropske skupnosti 1987-1991. Glavni programi te vrste so naslednji:

- Evropski vesoljski programi: ESA, ARIANE, ESPACE, EUTELSAT, EUMETSAT in APOLLO;
- Kooperacija za atomske raziskave: evropski laboratorij CERN v Zenevi;
- Kooperacija pri atomskih elektrarnah: program Superphenix - NERSA francoskih, nemških in italijanskih podjetij;
- Evropska letalska industrija: »Airbus Industry«, ki je postala glavni tekmeč ameriških letalskih tovarn;
- Kooperacija za inovacije: program EUREKA - European Research Coordination Agency, pri katerem, kot že omenjeno, lahko sodelujejo tudi države, ki niso članice Evropske skupnosti.

Pri formiranju Evropskega enotnega tržišča 1992 je posvečena posebna pozornost malim in srednjim podjetjem. Za njihovo modernizacijo in povečanje konkurenčnosti je bilo odobrenih že okrog 30 nacionalnih zakonov (npr. za industrijo, obrtništvo, trgovino in turizem ter za znanstveno-tehnološke raziskave) ter okrog 20 evropskih zakonov, ki nudijo financiranja z olajšavami. Evropska skupnost daje financiranja preko Evropske investicijske banke BEI in preko takoime-

novanih strukturnih fondov: FESR (za Regije v zaostanku), FSE (za socialo in zaposlitev) ter FEOGA (za kmetijstvo).

V obeh primerih morajo podjetniki vlagati prošnje pri pristojnih Bankah za srednjeročno kreditiranje, katerim glede tega stoji na čelu »Mediocredito Centrale« v Rimu.

Pri informatiki sem omenil tudi standardizacijo, za katero je Evropska skupnost izdala že nekaj stotin direktiv ali zakonov. Standardizacija pomeni poenotenje tehničnih predpisov v državah članicah ter s tem odpravo tehničnih pregrad v medsebojni trgovini in integraciji. Tehnične pregrade posameznih držav so norme ali predpisi, ki gredo od zdravstvenih in veterinarskih standardov do tehnologije ter do sistema označevanj in merskih metod; delno so tudi izraz protekcionizma, npr. proti tuji kmetijski proizvodnji.

Evropska skupnost se ne spušča v podrobne predpise za tehnične specifikacije in teži k harmonizaciji ali usklajitvi nacionalnih zakonodaj. Skupni evropski standardi so bili najprej uvedeni za nova področja. Tehnične norme sestavljajo posebni evropski organi za standardizacijo.

Evropsko sodišče v Luksemburgu je potrdilo »načelo medsebojnega priznavanja« tehničnih norm ter atestatov in certifikatov. Blago, ki je bilo zakonito proizvedeno v eni državi članici, ima, po tem načelu, prost pretok v druge države članice. Medsebojno priznavanje nacionalnih tehničnih norm za proizvode vsebuje izjemo za primer, ko je določena nacionalna norma upravičena za zaščito zdravja in varnosti potrošnikov ter za varstvo okolja.

Za države nečlanice pa odločitev Evropskega sodišča omogoča, da se tuji proizvajalec prilagodi tehničnim normam tiste države članice, ki mu najbolj ustreza, ter preko nje izvaža v Evropsko skupnost.

V okviru GATT-a (Mednarodni sporazum o trgovini in tarifah) so v letu 1988 podpisali pogodbo, po kateri ima tuji proizvajalec enak pristop do nacionalnih certifikacijskih postopkov kot domači. Certifikate držav nečlanice potrjuje Izvršna komisija Evropske skupnosti v Bruslju.

Certifikacija je atestiranje ali potrdilo, da proizvod ali storitev ustreza določenim tehničnim specifičnostim. Načini certifikacije o ustreznosti normam so trije:

- izjava samega proizvajalca, da je proizvod v skladu z normami;
- atestati pristojnih laboratorijev;
- certifikati ali značke o skladnosti, katere izdajajo organi, ki so neodvisni od proizvajalca ter kontrolirajo izdelavo. Certifikate utegnejo zahtevati:
- oblasti (npr. iz varnostnih razlogov);
- zavarovalnice,
- kupci in potrošniki (npr. zaradi garancije za kvaliteto).

Tipologija norm za standardizacijo je naslednja:

- osnovne norme za določen sektor,
- norme za terminologijo,
- norme za karakteristiko proizvodov,

dalje na 8. strani ■

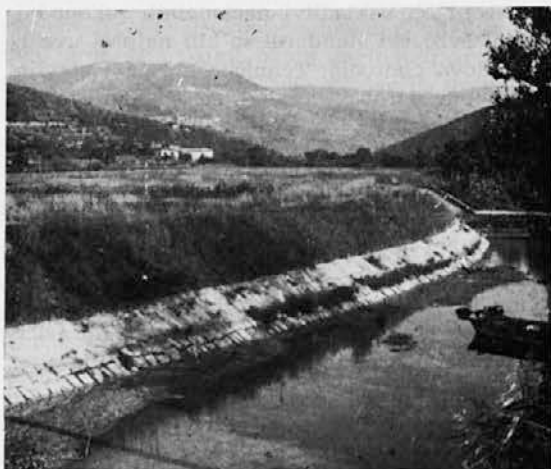
SKAVTSKO SREČANJE V ŠEMPOLAJU JURJEVANJE 1991

■ nadaljevanje s 6. strani

genj, pri katerem so sodelovali vsi prisotni, saj so voditelji znali vključiti v program take točke, ki so pritegnile pozornost vseh. Pri tabornem ognju se je zbralo tudi veliko staršev in starih skavtov. Posebno prisrčna je bila preizkušnja, ki so jo morali opraviti štirje prisotni skavti, ki so položili obljube pred 30 leti. Dokazali so, da so kljub temu še vedno zelo spretni pri postavljanju šotorov in da bi lahko sodelovali na vsakem skavtskem tekmovanju.

Ob koncu srečanja se je vsem prisotnim staršem zahvalil za udeležbo načelnik Teo Kralj, ki je obenem obvestil vse prisotne, da bodo tabori zadnja dva tedna julija za izvidnike in vodnice in prvih deset dni avgusta za volčiče in veverice.

Srečanje se je zaključilo z že običajno Pesmijo slovesa in s čiščenjem travnika, saj je ustanovitelj skavtizma Robert Baden-Powell dejal, da mora skavt, ko odide s travnika, zapustiti samo dve stvari: zahvalo lastniku in popolnoma čist in urejen travnik.

Evropska skupnost: pravni temelji...

■ nadaljevanje s 7. strani

- tehnološka tipologija, klasificirana po velikih gospodarskih sektorjih,
- norme za kolavdacijo,
- norme za varnost,
- norme za storitve,
- norme za planiranje in inženjerijo obratov.

Za izvoznika je prava tehnična pregrada za trgovinske izmenjave nujnost, da ugotovi ateste ali izvide, ki so potrebni za njegove proizvode, preskrbeti si mora predpisane norme pri Organu za standardizacijo države, v katero hoče izvažati. Večina držav ima svoje norme prilagajene dokumentom mednarodnih ustanov, to je ISO, GATT in Evropska skupnost. Po preskrbi norm mora proizvajalec-izvoznik prilagoditi tem predpisom svoje proizvode ter najti še pristojni laboratorij za preizkuse in homologacijo. Podpisniki že omenjenega sporazuma GATT iz leta 1988 so se obvezali, da bo vsaka država podpisnica za ta namen ustanovila za izvoznike Center za informacije.

Organi za standardizacijo so evropski: CEN (European Committee for Standardization) ustanovljen leta 1961 ter CENELEC (European Committee for Electrotechnical Standardization), nacionalni pa so npr.: UNI (za Italijo), DIN (za Nemčijo), AFNOR (za Francijo) ter BSI (za Veliko Britanijo).

Glavna svetovna organizacija za standardizacijo je ISO (International Organisation for Standardization); ustanovljena je bila leta 1947 ter je v njej včlanjenih že okrog 90 držav. Doslej je izdala preko 6.000 tehničnih norm.

CEI ali IEC pa je svetovna organizacija za elektrotehnično standardizacijo. Člana ISO in IEC sta tudi evropska organa CEN in CENELEC.

CEN in CENELEC, ki imata sedež v Bruslju, sestavljata evropske norme, ki naj po eni strani povečajo tehnološko konkurenčnost evropske industrije v svetu in po drugi strani naj prispevajo k formiranju Evropskega enotnega tržišča 1992 z odpravo tehničnih pregrad proti izmenjavam. CEN ima certifikacijsko znamko CENCER, CE-

NELEC pa CCA. CEN in CENELEC sta tudi dala pobudo za projekt »CERTIFICAT«, to je za telematično Banko podatkov; slednja razpolaga z informacijami o kategorijah proizvodov, za katere je potrebna certifikacija, ter o pristojnih laboratorijih in nadzornih organih.

Informacijska tehnologija in telekomunikacijska industrija imata v politiki standardizacije poseben položaj tako zaradi proizvodnih kot zaradi splošnih nacionalnih gospodarskih interesov. Skupni evropski standardi na teh področjih so tehnična osnova za močno in konkurenčno informacijsko tehnologijo in telekomunikacijsko industrijo Evropske skupnosti.

Slovenska vlada je 5. aprila 1990 odobrila študijo o usmeritvah za prilagajanje Republike Slovenije integracijskim procesom Evropske skupnosti. Pri standardizaciji, piše študija, se bo Slovenija ob preostalih aktivnostih zavzemala za neposredno prevzemanje mednarodnih standardov, za čimprejšnjo vzpostavitev domačih mednarodno priznanih testnih laboratorijev, za večjo slovensko aktivnost v komisijah mednarodnih organizacij za standardizacijo ISO in IEC ter za kooperacijo Zveznega zavoda za standardizacijo s tema dvema organizacijama.

(V prihodnji številki NL tretje poglavje: »ZAPOSLITEV, ZLASTI MLADINCEV«)

—O—

LETONSKA BO IMELA LASTNO VALUTO

Letonska je napovedala uvedbo lastne valute. Imenovala se bo LAT. Pribaltska republika se bo dokončno odpovedala rublju na začetku prihodnjega leta. O zadevi je pisal moskovski list »Komsomolskaja Pravda«, ki je pohvalil zunanji videz bankovcev in kovancev. Natisnjenih bo skupno šest bankovcev, vrednih pet, deset, petindvajset, petdeset in sto ter petsto latov. kovanca pa bosta le dva: za en in dva lata. poh,e-noet stikevedy mre m r meemrr mc

France Bevk HUDA URA

XXIV.

21.

Nevihtha se je bila zdvijala, klanci so bili potihnilni. Tine je še vedno stal na mestu, kamor se je bil zatekel nekaj minut po zločinu. Bil je premočen od kože, klobuk je bil zgubil, lasje so se mu lepili na čelu in se ocejali na lica in za vrat. S hrbtom je slonel ob deblu in tiščal roke v žepih. Le zdaj pa zdaj si je z desnico obrisal vodo, ki se mu je natekala v oči. Glava mu je klonila na prsi. Mislil je, toda nobene misli ni mogel domisliti do konca. Zaspali so ga mešani občutki. Drobci predstav so kot v omotici vršeli mimo njega.

Kaj se je zgodilo? Zdelo se mu je, da vse to ni bila resnica, ampak se je izvršilo v nekith daljnih, krvavih sanjah. Dà, spominjal se je trenutka, ko je bil stopil iz hiše. Z občutki blaznega ljubosumja, hkrati z rahlim upanjem, ki mu ga je bil vdahnil Ivanc. Zdelo se mu je, da še ni vse izgubljeno. Potuhnjeno ko mačka se je plazil za onima dvema, ki sta hitela po sadov-

njaku. Prihulil se je k drevesu v bližini, da bi mu ne ušla nobena beseda. Takrat ni mislil na uboj. Saj mu je po prvih besedah, ki jih je govorila Zalka, srce kar drhtelo. Dekle Pavleta ni maralo, odbijalo ga je z očitki in tožbo. Privzdigovalo ga je, da bi bil najrajši zavriskal in planil iz svojega skrivališča. Bilo mu je, kakor da se je šele v tistem trenutku do konca zavedel svojega globobokega čustva do Zalka. Da bi le pes ne bil tako strašno zavijal in glušil besed! Ni mu bilo več mar, če ga opazita; ni se zdrizal, ko sta se ozirala proti njemu. Ko je dekle zbežalo proti hiši in je zagledal fanta tik pred seboj, se ni premaknil. Ni mislil zavpiti ne udariti, morda je hotel spregovoriti le nekaj besed: »Pusti to dekle, saj vidiš, da te ne mara.« Ali nekaj podobnega. Tedaj ga je treščila Pavletova pest v prsi: »Kaj vohuniš tod?« Zaječal je in omahnil, udaril z glavo ob deblo. Vzelo mu je razsodnost, a se je v trenutku spomnil noža, ki mu je tičal za golenico. Ne, saj prej ni mislil nanj, a tedaj, kakor da se mu je sam oglasil in se mu potisnil

v roko ... Streznil ga je jek, ki se je izvil iz ranjenčevih prsi. Spustil je nož na tla. Morda bi se bil upognil, dvignil Pavleta, če ne bi bil zaslišal naglih korakov, ki so se bližali po vrtu. Grozi se je pridružil strah; bežal je, butal ob debla, ko da je slep, se ustavil ob robu sadovnjaka ob gozdu. Tam se je oslonil ob deblo mahovite tepke in težko dihal.

Tako je stal. Zdelo se mu je, da se ne bo več premaknil. Bil je brez volje in brez moči. Prebujal se mu je kes zaradi dejanja, a je bil še tako podmolkel, da se mu je komaj dotikal zavesti.

Polagoma so se mu misli jasnile, v srce so mu vstajali občutki in ga čimdalje huje težili. Mislil je na Pavleta. Z začudenjem se je zavedel, kako mu je na mah skopnela vsaka senca sovraštva do njega. Rad bi se bil prepričal, da se ni mogel lagati. Z grozo pomešan strah mu je z vedno večjo težo legal v ude. V prsih mu je zastokalo, kakor da se mu suh jok trga iz globine. V stiski se je spomnil na Boga. Toda ni molil, ne bi našel besed, le misel mu je šepetala prošnjo, naj bi Pavle ne bil mrtev. Saj se ni bal kazni. Nanjo tedaj ni pomislil. Bili so drugačni strahovi, ki so mu razganjali prsi. (Dalje)